

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Dictamen Illustrissimi ac Reverendissimi P. Mag. Fr.
Gabrielis Adarzo de Santander, Episcopi Viglevanensis,
Ad Interrogata respondens Circa Exclusivam, quandoque
à Principibus interpositam, ne ...**

Adarzo, Gabriel

Francofurti, 1660

[§. VI.]

urn:nbn:de:hbz:466:1-10517

nec pertinet ad electionem positivam, nec eam ingreditur, sed omninò eam antecedit: nec est sæcularibus interdicta (quod est finis & scopus hujus dictaminis) sed concessa, aut ad minus permissa; ut expressè probabo Sectione sequenti, cum de hoc sermo redibit.

S. VI.

Exclusivæ honestas roboratur ex dictis, & quòd sit actus imperatus à charitate, suadetur.

67 **L**ucem sortientur, quæ diximus, non exiguam Lex iteratâ confirmatione Exclusivæ. Suppeditat autem Ecclesia robustum ad id fundamentum, verbis illis quibus sæculares provocat, ut de Ordinandorum moribus testimonium ferant, Videlicet, *pro Deo & propter Deum, exeat & dicat*: ex quibus tale conficium argumentum.

Exclusiva Zelat Dei honorem.

Zelare Dei honorem, & exercere charitatis actum sunt actiones honestæ, & laudabiles: sed qui indignum arcet ab officio ecclesiastico, impediendo ne illud obtineat, zelat honorem Dei, & exercet actum

actum charitatis: ergo honestè & laudabiliter facit: atqui hoc facit Princeps Exclusivam interponens. ergo facit honestè & laudabiliter. Minor probatur ex illis verbis Ecclesiæ jam datis, videlicet *si quis igitur habet aliquid contra illos (nempe promovendos) pro Deo & propter Deum , cum fiduciâ exeat & dicat : sed his verbis denotatur , quod dare testimonium contra Ordinandos de criminibus eorum, est zelus divini honoris, & actus charitatis; Ergo.*

Minor probatur; & primò quòd denotetur zelus divini honoris: nam domum Dei decet sanctitudo, & altare Dei ministri sancti: unde criminosi illud polluunt, dum ministrant & polluendo contemnunt, Deumque inhonorant, ut est tritum in sacris paginis, ergo qui à ministerio Ecclesiæ & Altaris criminosum & indignum ministrum removet, zelat honorem Dei, cujus est Ecclesia, & Altare: Præterea phrasis illa *pro Deo zeli* emphasim præfert, *zelatus sum pro Domino Deo exercituum*, dixit Elias 3. Reg. c. 19. v. 10 & 14: id ipsum etiam constat ex verbis Mathathæ ad Filios suos, *date animas vestras pro testamento*: & dicit Spiritus Sanctus 1 Machabeorum cap. 2. quod zelando legem, hæc proferebat; sicut & zelabat DEi honorem, cum Judæum volentem idolis sacrificare interfecit.

*Exclusiva exercet charitatem erga
D E V M.*

68 **Q**UOD verò sit actus charitatis, dare testimonium de criminibus ordinandi, ne promoveatur, Probatur; nam charitas respicit Deum in se, & proximum propter Deum; sed depositio de criminibus ordinandi, juxta dictum Ecclesiæ illis verbis *propter Deum*, respicit Deum in se, ergo est actus charitatis: minor probatur, nam dictio illa *propter*, secundum frequentem usum Scripturæ sacræ, denotat aliquid factum ex amore & dilectione alicujus personæ. Genes. cap. 39. num. 5. *Benedixit Dominus domui Ægypti propter Joseph à Deo dilectum.* & 2. l. Reg. c. 9. dixit David, *putasne est aliquis, qui remanserit de domo Saul, ut faciam cum eo misericordiam propter Ionatham?* cum quo anima David erat conglutinata. Et l. 3. Reg. c. 11. *Dixit Dominus Salomoni, scindam Regnum tuum; Veruntamen in diebus tuis non faciam propter David Patrem tuum, quem invenerat juxta cor suum.* Et epist. 2. ad Cor. cap. 4. n. 11. dicebat Apostolus *in mortem tradimur propter Iesum, ad quæ D. Thomas lect. 4. inquit, propter Iesum, id est propter amorem Christi.* Nam hæc inest vis & energia illi dictioni *propter*: ergo qui prohibet ne indignus accedat ad altare Dei, ipsa met prohibitione facit actum charitatis erga Deum:
Patet

Patet consequentia ex illis verbis Ecclesiæ citatis, *exeat, & dicat propter Deum*: Ergo Princeps qui Exclusivam contra indignum repræsentat, zælat DEI honorem, & actum charitatis erga DEVM exercet.

Exclusiva oritur à charitate in Exclusum.

Q Uòd verò etiam exerceat actum charitatis erga proximum exclusum, ut indignum ministerio, à quo retrahitur, sequenti ratione ostenditur: Nam secundum Augustinum, *Ep. 5. ad Marcel. nil est infelicius facilitate peccandi, qua pœnalis nutritur improbitas, & mala voluntas roboratur*: sed qui per Exclusivam impedit belligeroso, & inquieto promotionem ad dignitatem, in quâ & ex quâ majorem haberet facilitatem peccandi, istetalis absque dubio removet ab eo maximam infælicitatem: Ergo exercet in eum charitatem. Unde S. Augustinus postquam retulit aliqua sui sæculi vitia, inquit; *Hæc si Deus pollere permittat, tunc indignatur gravius: Hæc si impunita dimittat, tunc punit infestis. Cùm verò evertit subsidium vitiorum, & copiosas libidines inopes reddit, misericorditer adversatur*: applica Exclusivæ doctrinam. Et concludit S. Augustinus, *agenda ergo sunt multa, etiam cum in vitis, benigna quadam asperitate*
plecten-

plestendis; quorum potius utilitati consulendum est, quam voluptati. Ecce, quod sit benigna asperitas, quam Princeps erga Exclisum exercet.

D. Thomas 2.2. quest. 40. art. 1. ad 2. allegat præfatam Augustini auctoritatem, ut probet, *utiliter, & piè bellum inferri ei, cui pax est nociva*: quæ doctrina etiam conducit ad intentum discursus: præcipuè ponderando illa duo *utiliter & piè*.

70 Antecedens verò, scilicet, quod impediendo excluso fælicitatem vanam dignitatis obtinendæ, auferatur ei facilitas certa peccandi, probat latissimè Augustinus (ubi supra) exemplo Romanæ Urbis, quæ fælicitatibus cecidit, facta deterior, prosperitatis vitijis ipso incremento triumphorum. *Quanto inquit) humanarum rerum malo illa iniquitas prosperata sit, nunc longum est dicere: audiant Satyricum suum, garriendo vera dicentem,*

*Servabat castas humilis fortuna latinas,
Quando nec vitijis contingi parva sinebat*

Tecta labor, somnique breves &c. Juvenal. Satyr. 6.

*Nullum crimen abest (prosequitur Augustinus) facinusq;
libidinis, ex quo paupertas Romana periit. Quid ergo expectas,
ut ego exaggerem, quanta mala importaverit, successu prospero
iniquitas sublevata, quandoquidem & ipsi, qui aliquantò prudentius attendunt, plus dolendam viderunt paupertatem,
quàm*

quàm opulentiam perisse Romanam? in illa enim morum integritas servabatur: per hanc autem, non muros u. bis, sed mentes ipsius Civitatis dira nequitia (omni hoste peior) irrupit. Hactenùs, & perbellè Augustinus; quippe qui benè noverat, quod dilatatùs, impinguatus, & incrassatus recalcitrabit etiam dilectus, Deuteron. cap. 32.

Confirmatur quòd Exclusiva exerceat actum 71
 charitatis erga exclusum ex doctrinà D. Thomæ
 2.2. quæst. 83. art. 16. in corpore, ubi cum S. Augustino
 docet, quòd Deus propitiùs denegat multa Homi-
 nibus, quæ concedit iratus: & quòd ex misericor-
 dia non audit aliquando petentem nociva, & ali-
 quando audit in vindictam: Videatur S. Doctor,
 ex quo sic argumentor; impedire optanti nociva,
 ne illa assequatur, quantum est ex se, est actus pietatis,
 & misericordiæ, non secus ac est actus pietatis
 detinere Phreneticum ne arripiat gladium, quo se
 percutiat; Sed hoc ipsum, quantum est ex se, facit
 Exclusiva erga exclusum, ut supponimus ex dictis:
 ergo est actus charitatis erga exclusum, quantum
 est ex parte excludentis, judicantis prudenter exclu-
 sum, si inthronizaretur, certò futurum nocivum
 Ecclesiæ.

Nec refert, quòd de Exclusiva ipse lamentetur 72
 exclusus: nam in statera dolosa appendit eam,

H

&

& mendaces filij hominum instateris, dicentes malum bonum, & bonum malum, quia perversa & adversa mortalium corda (ait Augustinus citatus) falsces res humanas putant, cum testorum splendor attenditur, & labes non attenditur animorum. Et veniet tempus, quando exclusus in se reversus dicat: bonum mihi, quia humiliasti me, nec tunc recordabitur pressuræ præteritæ propter gaudium præsens. Quare parvi facto exclusi dolore, attendenda est excludentis medela, quæ dolentis sollicitat salutem.

73. Facit ad confirmationem mirabilis doctrinæ D. Thomæ lect. 3. super cap. 12. epist. 2. ad Corinth. circa illa verba Apostoli, propter quod Dominum ter rogavi, ubi Apostolus refert, se instanter petentem à Deo, ut recederet tentatio, nullatenus fuisse exauditum: Verba D. Thomæ subjicio: *Infirmus nesciens processum Medici, apponentis mordax emplastrum, rogat Medicum, ut removeat: Medicus tamen causam sciens, quare faciat, scilicet propter sanitatem, non exaudit eum, quantum ad voluntatem petentis, magis curans de ejus utilitate. Sic Apostolus sentiens stimulum sibi gravem esse, ad singularis Medici confugit auxilium, ut eum removeat: sed Dominus dixit, sufficit tibi gratia &c. quasi dicat, non est tibi necessarium, quod infirmitas corporis recedat à te &c. Apostolus autem, quia nondum revelatum ei erat secretum divine providentiæ, ut ad utilitatem suam cederet stimulus,*

stimulus, considerabat sibi malum, & ideo petierat ejus amotionem: nec in hoc peccavit. Sed Deus, qui ordinaverat hoc ad bonum humilitatis sue, non exaudivit eum, quantum ad ejus voluntatem. Quod tamen sciens Apostolus, postmodum gloriabatur, cum diceret, libenter gloriabor in infirmitatibus meis &c. & licet non exaudierit eum quantum ad voluntatem, exaudivit tamen eum quantum ad utilitatem: Unde D. Hieronymus epistolâ ad Paulinum ait: Bonus Dominus, qui sæpè non tribuit quod volumus, ut tribuat quod mallems: Hæc D. Thomas.

In quibus verbis nos docet D. Thomas, dolorem & reluctantiâ infirmi, petentis removen- dum à se medicamentum mordax (quod falsò judicat sibi esse nocivum) nil detrahère quò minùs ex charitate ei sit applicatum à Medico: pro cujus applicatione post infirmus gratias ei reddet, cum videlicet venerit in sanitatem. Applicentur omnia respectivè excluso, Exclufivæ & exclu- denti.

*Exclusiva exercet -charitatem erga
Ecclesiam.*

74 **A**Liâ viâ suadetur Exclusivæ honestas : nam licitum & laudabile est pecunijs redimere injustam Ecclesiæ vexationem , casu quo Electores eligere voluissent indignum : ergo licitum & laudabile erit redimere eam Exclusivæ interpositione. Patet consequentia , nam majorem honestatem præferunt, si redemptio prece fiat , & non pretio ; Sed per Exclusivam fit prece, per pecunias verò fit pretio, ergo si hoc est honestum & laudabile , honestius & laudabilius erit illud. Antecedens autem probatur autoritate gravissimorum Doctorum : nam ita sentiunt Major in 4. dist. 25. q. 5. ad 2. Sotus l. 9. de just. q. 6. art. 1. ad 5 : Azor tom. 3 lib. 12. cap. 7. quæst. 3. Villalobos tom. 2. tr. 37. diffic. 23. Ledesma 2. p. tr. 12. post 17. conclusionem : Aragon 2. 2. quæst. 100. art. 6. P. Gabriel Vasquez Opusc. de scandalo , art. 8. dub. ultimo vers. ex hac doctrina. Petrus Hurtado 2. 2. disp. 173. sect. 17. §. 237. Castro Palao, tom 3 disp. 3. de Simonia, puncto 20. num. 8. Valencia tom. 3. disp. 6. quæst. 15 puncto 3. vers. quartò sequitur. Lessius lib. 2. de just. cap. 35. dub. 18. & 19 : Becanus de just. & jure cap. de Simon. quæst. 14. Basilus Poncede Leon de Matrim. lib. 5. cap. 18. num.

num. 42. Omitto Magistrum Petrum Merino, publicum & proprietarium moralis Cathedræ Salmanticae professorem : Mag. Casparum de Los Reyes, Primariæ Theologiæ Cathedræ moderatorem; Mag. Ferdinandum de Leon Cathedrarum Scoti, S. Thomæ, & Durandi Præceptorem, in manuscriptis de Simoniâ & iustitiâ, omnes Magistri mei, omnes Salmanticenses Doctores, omnes mei Instituti alumni : ex quibus omnibus multi loquuntur expressè, & in terminis de Electione summi Pontificis.

D. Thomas, 2.2. quæst. 100. art. 2. ad 5. chorum 75
 ducit, docens quòd sit licitum ei, qui habet jus ad Episcopatum, dare pretium, ut removeat impedimenta injustè cum retardantia, quod est redimere injustam vexationem. Et art. 4. ad 3. excusat Angelicus Præceptor à Simoniâ Iacob eminentem primogenituram ab Esau (cui ante legem sacerdotium annexum erat) & dicit S. Thomas id licitum fuisse, quia per illud pretium Iacob redemit suam injustam vexationem; nam cum ipse haberet jus ad primogenituram ex DEI voluntate, injustè vexabatur, quamdiu apud Esau detinebatur. Ergo secundum D. Thomã licitum est redimere injustam vexationem circa res spirituales, si adest in vexato jus ad illas.

H 3

Tunc

Tunc sic: sed Ecclesia secundum eundem S. Doctore
2. 2. quest. 185 artic. 3. in corpore, habet jus, ut Electores
 non provideant ei de indigno, sed de meliori, atten-
 tis circumstantijs præsentis necessitatis Ecclesiæ.
 Ergo si Electores vellent eligere indignum, injustè
 vexarent Ecclesiam; Ergo licitum esset secundum
 D. Thomam pretio redimere hanc injustam vexa-
 tionem: quod erat nostrum Antecedens supra
 positum.

76 Cajetanus etiam stat expressè pro hac sententia,
 agens in terminis de electione Summi Pontificis,
tom. 2 opus. tr. 9. quest. 3. vers. quoad tertium, ubi postquam
 negaverat redemptionem injustæ vexationis pro-
 priæ habere posse locum ante electionem; quia
 ante electionem nullus habet jus ut eligatur ad
 dignitatem: admittit tamen, quod Redemptio
 vexationis Ecclesiæ (casu quo Electores vellent
 indignum eligere) habeat locum ante electionem:
 quia, inquit, Ecclesia habet jus, ut Electores
 ei de bono, & digno Pastore provideant: ex quo
 infert (notentur verba Cardinalis, scientiâ & pur-
 purâ Eminentissimi) *Excellentissima charitatis esset opus,*
si volentibus Electoribus Caput perniciosum eligere, pecuniam
quis eis daret, ne tam immane sacrilegium committerent. Sicut
volentibus materiale templum spoliare, laudabiliter daretur
 pecu-

pecunia, ne hoc faciant: tantò enim magis in casu nostro licitam & laudabile est, pecuniam dare & promittere, quantò vita ovium Christi omnibus rebus temporalibus præponenda est: cum pro illis Dominus animam suam posuerit, cæterisque præponendam mandaverit, non solùm exteriorem substantiam, sed vitam, cum oportuerit; Hæc Cajetanus.

Denique P. Franciscus Suarez tomo 1. de Religi- 77
one, lib. 4. cap. 50. numero 35. agens de electione summi Pontificis, multa dicit omninò ponderanda ob meritum tanti Doctoris. Conveniunt omnes (ait) non esse simoniam dare pecuniam Electori, ut non eligat indignum: quæ tunc non datur pecunia pro aliqua re spirituali; nec pro usu spiritualis potestatis: nec pro usu simpliciter: sed datur pro non-usu, seu potius pro non-abusu spiritualis potestatis. Hæc ille. Ex quibus infero: Ergo cum Exclusiva non respiciat usum spiritualis potestatis, sed solùm non usum illius, circa personam indignam, sequitur quòd Exclusiva non ingrediatur electionem, sed sit aliquid omninò eam antecedens: hoc notavi pro supra dictis, numero 64.

Redeat iterùm P. Suarez. Item (inquit) per talem 78
largitionem non emittitur Pontificatus; nec per se liquendo, paratur via ad illum obtinendum (Ecce iterùm, quòd Exclusiva non intrat terminos electionis, immò nec paratur via ad Pontificatum: quòd ego intelligo de præparatione
posi-

positiva; non de negativa juxta dicta supra numero 64) sed relinquitur Elector in eadem libertate, quam juxta divinam legem, & justitiam habere debet (nota, ergo si post Exclusivam de indigno manet libera electio, & elector quoad electionem sequitur, sequitur quod Exclusiva non ingrediatur electionem, nec libertatis ejusdem jura lædat) Ecclesia autem [prosequitur] habet jus, non solum, ut non eligatur indignus: sed etiam ut non eligatur minus dignus. Ergo in quocunque istorum vexationem patiatur, licitum est unicuique redimere jus Ecclesie, & commune ejus bonum procurare, auferendo impedimenta. Hæc P. Suarez.

Ergo si juxta doctrinam P. Suarez licitum est cuilibet de Ecclesiâ, redimere vexationem ejus, dando pretium Electoribus, ne eligant indignum; potiori jure licitum erit Principi (qui est de nobilioribus membris Ecclesie) agere de redemptione vexationis ejusdem, non dando pretium, sed fundendo preces, & representando sacris & Eminentissimis Electoribus indignitatem alicujus determinatæ Personæ.

79 Prosequitur P. Suarez num. 38. Per illam pecuniam non determinatur voluntas eligentis magis, quam secundum rectam rationem determinari debet: sed tantum à malo removetur, & inducitur ad bonum; non emendo ab illa suffragium, sed

sed removendo prævum affectum ejus, ut libera maneat ad justam electionem: Hæc Suarez: qui semper fatetur redemptionem vexationis totam consistere ante Electionem; & cum Exclusiva sit redemptio vexationis Ecclesiæ, sequitur quòd omninò extranea sit Electioni. Semper pondero hoc, quia quoties de Exclusiva differentes audivi, in hoc solo puncto impingebant, quasi alio pede non claudicaret.

Sed ut magis commendabilis appareat Princeps, qui Exclusivam repræsèntat: audiamus iterùm P. Suarez ponderantem commoda & utilitates, quæ in beneficium Ecclesiæ resultant, ex impedimento appposito, ne indignus inthronizetur. *Dubitari tamen non potest (inquit Author numero 42) quis de electione ad summum Pontificatum sit specialis ratio quàm in alijs electionibus ecclesiasticis: tum propter supremam illius dignitatis potestatem, quæ eminentiam magnam charitatis & prudentiæ, & magnam animi moderationem requirit, ut dignè & utiliter administretur; tum propter necessitatem totius Ecclesiæ universalis, quæ longè major est: tum etiam, quia error semel commissus in illa electione circa personam electi, emendari non potest (pondera hoc, ut gratias agas Principi indignum excludenti) quia Pontifex semel electus non habet superiorem in terris: in alijs veò electionibus, si errores graves committantur, possunt per superiores Prelatos, vel per ipsum Pontificem emendari. Et hinc fit, ut*

ista electio non possit semper arbtari ad generales terminos juris communis; sed ad eos tantum, qui circa illam specialiter à Pontificibus sunt ordinati: & in alijs regulanda sit, secundum rectam rationem, & divinam legem: ita ut omnia, quæ intrinsecè mala sunt (ut electio de indigno) vitentur: & in reliquis, quæ specialiter prohibita non sunt (quis Pontificum Exclufivam prohibuit, etiam si non rarò interponatur?) ea liceant, quæ ad dignam, & puram electionem faciendam, & ad melius Ecclesiæ providendum, conducant. Hactenus P. Franciscus Suarez: Tunc sic. Sed Exclufiva conducit ad dignam, & puram electionem faciendam, & ad melius Ecclesiæ universali providendum, ut probavi, & latius Sectione sequenti apparebit. Ergo licita dicenda est & laudabilis.

SECTIO